

Васильєва О.А.,
студентка групи МВ-3

Войтюк О.С.,
доктор філософії, старший викладач кафедри
міжнародних відносин і політичного менеджменту,
Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасному світі дипломатичний протокол є невід'ємною складовою міжнародних відносин, що забезпечує порядок та стабільність у міждержавній взаємодії. Як сукупність загальноприйнятих норм, правил та традицій, дипломатичний протокол слугує важливим інструментом для підтримання ефективної комунікації та збереження престижу країн на світовій арені [1, с. 366]. Мета дослідження - з'ясувати основні перспективи розвитку дипломатичного протоколу у сучасному світі кризь призму сучасних геополітичних викликів.

У ХХІ столітті сучасний світ стикається з складними геополітичними викликами, які почали формувати нові підходи до дипломатії, зокрема до протокольного аспекту. Стрімке поширення геополітичних процесів, розвиток цифровізації та зростання ролі регіональних конфліктів створюють умови для модернізації дипломатичного протоколу [2]. Виокремлюють такі сучасні геополітичні виклики: поляризація, цифровізація, зростання ролі недержавних акторів, регіональні конфлікти, глобальні кризи, культурна різноманітність [3]. Основним з основних геополітичних викликів сьогодення є зростання поляризації між країнами через геополітичні конфлікти. В цих випадках дипломатичний протокол стає засобом збереження діалогу за відсутності політичної довіри. До прикладу, різноманітні протокольні зустрічі у нейтральних формах, такі як багатосторонні саміти можуть забезпечити можливість обговорити та вирішити ключові питання без відкритого конфронтаційного характеру. Одним з важливих викликів ХХІ століття є процес цифровізації. Тобто насичення світу різноманітними електронно-цифровими засобами, системами та пристроями, котрі налагоджують електронну комунікацію [4].

Онлайн-зустрічі набули свого поширення після пандемії Covid-19, відповідно потім активізувалися питання щодо адаптації протоколу до онлайн-формату. Власне тому питання формальностей, етикету зустрічей, порядку виступів потребують нового регулювання у світовій практиці задля налагодженого співробітництва та подальших перспектив. Ще одним викликом є посилення впливу недержавних акторів, таких як міжнародні організації, транснаціональні корпорації та окремі особистості, на світовій політичній арені. Ці суб'єкти міжнародних відносин часто стають учасниками глобальних переговорів, ініціаторами соціально-економічних змін [5]. На разі роль міжнародних організацій як суб'єктів недержавних акторів розширюють свій спектр повноважень впливаючи на важливі процеси у прийнятті рішень у світовій спільноті. Водночас транснаціональні корпорації досить часто мають великий вплив на геополітичні процеси ніж держави. Тому ця тенденція вимагає певних трансформацій для дипломатичного протоколу, щоб врахувати формат взаємодії між державами і недержавними акторами у світі. Подальша розробка та встановлення нових стандартів, які будуть враховувати специфіку участі недержавних суб'єктів сприятиме ефективності та зміцненні зв'язків між суб'єктами відносин.

Виокремлено наступні перспективи розвитку дипломатичного протоколу: цифровізація, культурна адаптація, інклюзивність, гнучкість та регіоналізація.

Цифровізація дипломатичного протоколу. Дозволить значно покращити ефективність та оперативність у веденні документації. Завдяки новітнім цифровим платформам для переговорів з'явиться можливість використання спеціальних інструментів задля обміну ідеями. Активний розвиток цифрових технологій дозволить забезпечити інтеграцію з міжнародними системами обміну інформації, це сприятиме швидкому доступу до даних інших країн.

Культурна адаптація. Слугуватиме важливою складовою успішного співробітництва, адже в різних культурах існують певні відмінності від етикету та правил взаємодії на міжнародній платформі. Культурна адаптація дипломатичного протоколу вимагає обов'язкового врахування специфіки кожної

країни для уникнення негарздів. Зокрема ці процеси включають такі аспекти як: мовні бар'єри, протокольні формальності, культурну протокольну символіку.

Інклюзивність. Процес, який зможе відображати забезпечення рівності, доступності та взаємоповаги до всіх учасників міжнародних відносин незалежно від їхньої раси, статі, національності, соціального статусу. Перш за все увага акцентується на гендерній рівності, адже у сучасному світі більшість жінок займають високі дипломатичні посади(до прикладу Надзвичайний і Повноважний посол), це демонструє готовність жінки-дипломата відіграти ключову роль у формуванні сучасного світу.

Гнучкість та регіоналізація. Важливі фактори, які сприятимуть адаптації дипломатичних процесів до нових міжнародних норм. Гнучкість переважно стосується адаптації до нових політичних реалій, зміни положень у протокольних нормах. Регіоналізація дозволяє працювати більш ефективно в межах регіональних інституціях та організаціях, враховуючи їх спільні інтереси. Тому цей фактор включає в себе створення спеціальних механізмів задля співпраці між країнами певних регіонів, до прикладу зібрань або спеціалізованих самітів, де дипломатичний протокол враховував би спільні політичні, соціальні, економічні інтереси.

Перспективи розвитку дипломатичного протоколу крізь призму сучасних геополітичних викликів є досить вагомими, оскільки вони визначають здатність міжнародної спільноти ефективно реагувати на динамічні зміни у світовій політиці. Встановлено, що процес цифровізації, інклюзивності, гнучкості, регіоналізації та культурної адаптації дозволить удосконалити та забезпечити ефективність міжнародної взаємодії. В цілому зазначено, що модернізація та подальший розвиток дипломатичного протоколу буде залежати від його адаптації до сучасних геополітичних викликів. Досліджено, що дипломатичний протокол наразі є та залишається незмінним засобом регулювання відносин для ефективної побудови міждержавної комунікації, оскільки його норми забезпечують та формують цілісну систему стабільності у світі та запобігають виникненню конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / за ред. Л. В. Губерського. Київ: Знання України, 2004. 797 с.
2. Літвін Л.А. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України. *Політичне життя*. 2019. № 4. С. 109-115. URL: <http://surl.li/xkxfhy> (дата звернення 03.12.2024).
3. Новоскольцева Л. Геополітичні виклики сучасної України. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2018. Т. 37-38. С. 49-56. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2018.37-38.39-46> (дата звернення 03.12.2024).
4. Цифровізація - це поступове перетворення усіх державних послуг на зручні онлайн-сервіси. URL: <http://surl.li/kbdbvi> (дата звернення 03.12.2024).
5. Балацька О. Роль недержавних акторів у сучасному політичному насильстві. *European political and law discourse*. 2018. Т. 5. С. 163-168. URL: <https://salo.li/71cd1C7> (дата звернення 03.12.2024).